

dakiler bir arada ciltlidir. *Misbâhu'l-izâh* için bk. İÜ Ktp., İbnülemin, nr. 3018). Bunlardan *Levâiyhu'l-hikem*'de felsefî, dinî, tasavvufî ve ahlâkî konular (eser *Resimli Gazete*'de "lâyiha"lar halinde neşredilmiştir, bk. sy. 71-73 [İstanbul 1316]; sy. 76-78 [1316], sy. 82-84 [1316]; sy. 87 [1316]; sy. 89-93 [1316]); *Misbâhu'l-izâh*'ta Avrupalılar'ın maarifte, sanayide ilerledikleri, onlara yetişebilmek için âdetlerini taklit etmek değil ilimlerini öğrenmek gerektiği; *Levâmiu'l-efkâr*'da edebiyat, şiir, nesir, cemiyet, hürriyet, meşrutiyet ve rejim meseleleri; *Sevânihu'l-beyân*'da ise Tanzimat'ın mahiyeti ele alınmıştır. Ârif Hikmet'in *Mecelle*'deki bazı bahisleri şerh ve tenkit eden bir eserin bulunduğundan söz edilmişse de (İbnülemin, "Hersekli Hikmet Bey", *Divan*, s. 72) böyle bir esere henüz rastlanmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Hersekli Ârif Hikmet, *Divan* (nşr. İbnülemin Mahmud Kemal, İstanbul 1334; Mehmed Tefik, *Kâfile-i Şuarâ*, İstanbul 1290, s. 152-154; İbnülemin Mahmud Kemal, *Kemâlû'l-Hikme*, İstanbul 1327, tür.yer.; a.mlf., *Son Asır Türk Şairleri*, s. 639-642, 1496-1497; İsmail Habib [Sevük], *Türk Teceddüd Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1340, s. 366-370; *Osmanlı Müellifleri*, II, 335-337; Ahmed Râsim, *Muharrir, Şair, Edib*, İstanbul 1924, s. 106-107; Mehmed Âkif [Ersay], *Safâhat* (haz. Ertuğrul Düzdağ), İstanbul 1984, s. 532-541; İsmail Hikmet [Ertaylan], *Türk Edebiyatı Tarihi*, Bakü 1925, I, 136-160; Banarlı, *RTET*, II, 973-974; İsmail Ünver, "Hersekli Ârif Hikmet", *Büyük Türk Klâsikleri*, VIII, 168-172; Metin Kayhan Özgül, *Hersekli Arif Hikmet*, Ankara 1987; Rıza Tefik [Bölükbaşı], "Leskofçalı Galib", *Yeni Sabah*, İstanbul 14 Şubat 1945; Hasan Aksoy, "Son Devir Divan Şairlerimizden Hersekli Arif Hikmet Bey", *Mül-FD*, sy. 13-15 (1997), s. 295-302; "Ârif Hikmet", *TA*, III, 311; "Ârif Hikmet Bey (Hersekli)", *İst.A*, II, 1003-1005; "Hersekli Ârif Hikmet", *TDEA*, IV, 208-209.



HASAN AKSOY

HERSEKLİ MEHMED KÂMİL BEY

(ö. 1900)

Son devir Osmanlı müellifi.

İstanbul'da doğdu. Bugünkü Bosna-Hersek Cumhuriyeti'nin Hersek bölgesindeki Trebinje (Trebinje) kazasının tanınmış ailelerinden Cvjetićler'e mensup olan ve daha sonra İstanbul'a göç eden Hacı Abdullah Efendi'nin oğludur. İlk öğreniminin ardından Hacı İbrahim Efendi'nin yeni bir yöntemle kısa zamanda Arapça öğretmek için kurduğu Dârü'tta'lim'e devam etti. Burada Arapça'sını geliştirdi ve

bir müddet sonra aynı mektebe hoca oldu. Bir ara Şehremâneti Tahsilât Kalemi'nde çalıştı, ardından II. Abdülhamid döneminde sarayda şifre kâtipliğine getirildi. Bu memuriyette iken Madrid'de toplanan müsteşirlik kongresine Osmanlı Devleti'ni temsilen katıldı. Bir ara V. Murad'ın mâbeyinciliğinde de bulunduğu bilinen Kâmil Bey, 17 Ramazan 1317'de (19 Ocak 1900) İstanbul'da vefat etti (Nametak, s. 249; Okiç, *Bazı Hadis Meseleleri*, s. 69) ve Edirnekapi dışındaki aile kabristanına defnedildi. Bazı kaynaklarda 1315 olarak verilen ölüm tarihi hicri değil rûmî olmalıdır.

Eserleri. Genellikle Arapça'dan yaptığı çevirilerle tanınan Hersekli'nin başlıca eserleri şunlardır: 1. *Me'tâlî'u'n-nücûm* (I-II, İstanbul 1307). Sahâbîlerin hal tercümesini ihtiva eden bu eserin telif sebebi olarak Türkçe'de bu tür kitapların bulunmayışı gösterilmiştir (*Me'tâlî'u'n-nücûm*, I, 30). Eser alfabetik olmakla birlikte önce Hz. Hasan ile Hüseyin ve aşere-i mübeşşerenin, ardından diğer ashabın hayat ve faziletlerini konu almaktadır. Kitabın yayımlanan ilk iki cildi, isimleri elif harfiyle başlayan sahâbîlerin biyografilerini içine almaktadır (Şabanović, s. 601). Müellif tarafından beş cilt olarak düşünül-

len eserin geri kalan üç cildinin tamamlanıp tamamlanmadığı bilinmemektedir. Kitabın hazırlanması esnasında çeşitli Arapça kaynaklara başvurulmuş olmakla birlikte başlıca kaynak İbnü'l-Esir'in *Üs-dü'l-gâbe fî ma'rifeti's-şahâbe* adlı eseridir. 2. *İkâzû'l-ihvân* (İstanbul 1302 [*Mecmûatü'r-resâil* içinde], 1304). Ebû'l-Ferec İbnü'l-Cevzî'nin *Tenbîhü'n-nâ'imî'l-ğumr 'alâ mevâsimi'l-umr* adlı eserinin ilâvelerle yapılmış tercümesidir. 3. *Terceme-i Muallakât-ı Seb'a* (İstanbul 1305). İmruülkays b. Hucr'un *Mu'allağa*'sının Türkçe çevirisidir. Mehmed Kâmil Bey, henüz Dârü'tta'lim'de talebe iken yaptığı bu çeviride her beytin önce mânâsını, ardından "müfredat" başlığı altında açıklanması gereken kelimelerin anlamlarını vermekte, daha sonra da "tahlîl-i beyt" başlığı altında her kelimenin gramer açısından değerlendirmesini yapmaktadır. Giriş kısmında tercüme ve izahlarda Zevzenî şerhini esas aldığı belirten mütercim peyderpey diğer muallakaları yayımlayacağını söylüyorsa da bunu gerçekleştirilememiştir. *Mu'allağât-ı Seb'a*'yı Türkçe'ye çeviren Şerefettin Yaltkaya bu tercümeyi takdir ettiğini bildirmektedir (*Yedi Aski*, s. 9).

BİBLİYOGRAFYA :

Hersekli Mehmed Kâmil, *Me'tâlî'u'n-nücûm*, İstanbul 1307, I, 30; *Osmanlı Müellifleri*, II, 404; Mehmed Handžić, *Književni Rad Bosansko-Hercegovačkih Muslimana*, Sarajevo 1934, s. 45-46, 76; a.mlf., *el-Cevherü'l-esnâ fî terâcimi 'ulemâ'i ve şu'arâ'i Bosna*, Kahire 1413/1992, s. 169; M. Tadjib Okiç, *Jedan Naš Zaboravljeni Istoričar XVIII v.*, Sarajevo 1938; a.mlf., *Bazı Hadis Meseleleri Üzerinde Tetkikler*, İstanbul 1959, s. 69; Şerefettin Yaltkaya, *Yedi Aski*, İstanbul 1943, s. 9; Özge, *Katalog*, II, 666; III, 1124; IV, 1820; Hazim Şabanović, *Književnost Muslimana BiH na Orijentalnim Jezicima*, Sarajevo 1973, s. 601, 602; Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, İstanbul 1977, III-IV, 967-973; Fehim Nametak, *Pregled Književnog Stvaranja Bosansko-Hercegovačkih Muslimana na Turskom Jeziku*, Sarajevo 1989, s. 249; Mustafa Çeman, *Bibliografija Bošnjačke Književnosti*, Zagreb 1994, s. 78, 309, 447, 507, 564.



MUHAMMED ARUÇI

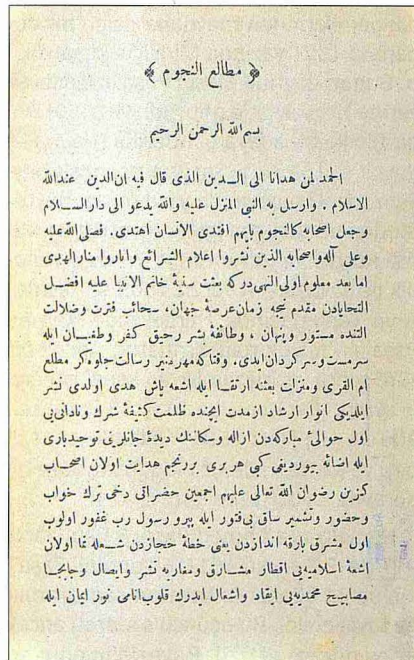
HERSEKZÂDE AHMED PAŞA

(ö. 923/1517)

Osmanlı vezîriâzamı.

1459'da Herseg - Novi'de (Kastel Nuovo) doğdu. Asıl adı Stjepan'dır. Güneydoğu Bosna hâkimi, "herceg" (dük) unvanıyla anılan Stjepan Vukčić - Kosača'nın küçük oğludur. Fâtiht Sultan Mehmed Bosna'yı

Hersekli Mehmed Kâmil Bey'in *Me'tâlî'u'n-nücûm* adlı eserinin ilk sayfası (İstanbul 1307)



HERSEKZÂDE AHMED PAŞA

aldıktan (1463) sonra hâkiminin unvanı dolayısıyla Hercegovina (Hersek) diye adlandırılan Güneydoğu Bosna'ya kuvvet gönderince Dük Stjepan Osmanlılar'a itaat etmek zorunda kalmış, bu arada oğlu Stjepan da rehin olarak Osmanlı sarayına götürülmüştü. Baba Stjepan'ın 1466'da ölümü üzerine oğulları Vladislav ile Vlatko arasında başlayan mücadeleden faydalanılarak Hersek tamamıyla Osmanlı topraklarına katıldığında küçük yaştaki Stjepan saray hizmetine alındı. Kendisine Ahmed adı verildi ve babasının unvanı dolayısıyla ailesi Hercegovic olarak bilindiğinden o da Hersekzâde diye anılmaya başlandı. Çağdaşı Kemalpaşazâde ise Hersekzâde'nin Osmanlı sarayına alınışı hakkında farklı bir bilgi verir. Ona göre Fâtih Sultan Mehmed Hersek'i alınca buranın hâkimi büyük oğlu ile birlikte kaçmış, küçük oğlu Stjepan Dubrovnik'te kalmış, orada bulunduğunu duyan Fâtih onu isteterek sarayına almıştı (*Tevârih-i Âli Osmân*, s. 282).

Fâtih'in sevgisini ve güvenini kazanan Hersekzâde Ahmed sarayda çeşitli hizmetlerde bulundu ve mîrâlemlîğe kadar yükseldi. 1478'de Fâtih'in İşkodra seferine bu görevle katıldı. Seferde çekilen sıkıntılar yüzünden padişah, "Bir iş bilir vezirim yoktur ki işlerimizi görüp bizi bu güçlüklerle müptelâ etmeyeydi" deyince Hersekzâde hapiste bulunan Gedik Ahmed Paşa'yı kurtarabilmek amacıyla, "Gedik Paşa kulunuz beraber olsaydı bu zahmetler çekilmezdi" cevabını verdi ve onun hapisten çıkarılmasını sağladı (Cizyedarzâde Ahmed, vr. 246^{a-b}). Bir süre sonra Hamîd-ili sancak beyliğiyle "taşra çıkan" Ahmed Paşa, Fâtih Sultan Mehmed'in vefatından sonra 1481'de Hüdâvendigâr sancağına tayin edildi ve Cem hadisesinde Bayezid'in yanında yer aldı. Ardından Anadolu beylerbeyiliğine getirildi. Bu görevi sırasında Bayezid'in kızı Hundi Hatun ile evlendi (889/1484). Aynı yıl, Akkırman ve Kili'nin fethiyle sonuçlanan seferde Anadolu askerleriyle hazır bulundu. 1485'te Memlükler'le başlayan savaşa katıldı. Memlük kuvvetleri Osmanlılar'a bağlı Dulkadıroğlu Alâüddöve'yi yenip Kilikya'daki bazı kalelerle Gülek'i ele geçirincede Anadolu beylerbeyi olarak Hersekzâde serdar tayin edilip onlara karşı gönderildi (1486). Fakat emrine verilen Karagöz Paşa ile Hızır Beyzâde'nin kıskançlık yüzünden kendisine yardım etmemeleri onun yaralanıp esir düşmesine yol açtı. Kahire'ye götürülüp Sultan Kayıtbay'ın huzuruna çıkarılan Hersekzâde bir yıl esir

hayatı yaşadıkdan sonra serbest bırakıldı. İstanbul'a döndükten sonra Gelibolu sancak beyi ve kaptan-ı deryâ oldu; 1488'de Vezir Hadım Ali Paşa Memlükler'e karşı serdar tayin edilirken o da donanma ile denize açıldı. Hersekzâde kumandasındaki donanma Ayas'ı ele geçirdikten sonra Trablusşam sahillerine saldırmış, oradan Mısır kuvvetlerinin karaya çıkmasını önlemek amacıyla İskenderun'a yönelmiş, ancak şiddetli bir fırtınaya tutulduğundan gemilerin çoğu kaybedilmişti. Başlangıçta üstünlük sağlayan Osmanlı kara ordusu da yenilince Adana yeniden Memlükler'in eline geçti. Hersekzâde Ahmed bir süre sonra ikinci defa Anadolu beylerbeyiliğine getirildi ve ertesi yılın baharında yine Memlükler üzerine gönderildi. Onun bu sefer sırasında, Kayseri yakınlarında Mısır ordusuyla yaptığı mücadelede ikinci defa esir düştüğü ve 896'daki (1491) Osmanlı-Memlük barışının yapılmasıyla serbest bırakıldığı rivayet edilirse de (Danışmend, I, 391-392) bu bilgi devrin kaynaklarınca doğrulanmamaktadır.

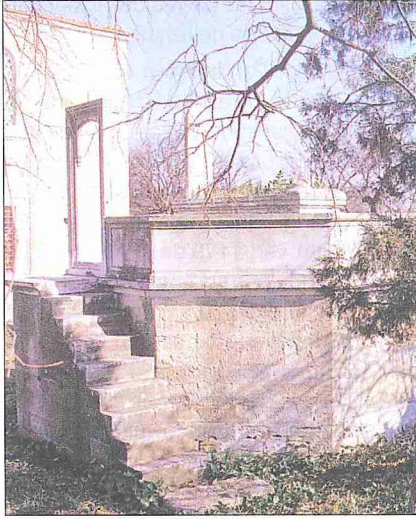
897'de (1492) Arnavutluk üzerine yapılan sefere Anadolu beylerbeyi olarak katılan Hersekzâde Ahmed, vezirliğe yükseltildikten sonra 902 Şevvalinde (Haziran 1497) Dâvud Paşa'nın yerine sadrazamlığa getirildi. Onun bu ilk sadrazamlığı ancak bir yıl sürdü, 904'te (1498) yerine Çandarlı İbrâhim Paşa tayin edildi. Aynı yıl Venedik Cumhuriyeti ile savaşa girilince, İnebahtı (Lepanto) üzerine yapılan sefere katıldı. Bu arada Osmanlılar'a karşı bir Haçlı ittifakı oluşmuş, Fransız ve Venedik gemilerinden meydana gelen bir donanma 1501 yazında Midilli'yi kuşatmıştı. Bunun üzerine Mesih Paşa azledilerek yerine Hersekzâde getirildi (907/1501) ve bir filo ile bu adaya gönderildi (Uzun Fırdevsî, s. 169 vd.). Saruhan sancak beyi Şehzade Korkut'un da yardımıyla müttelik donanması yenilgiye uğratıldı ve Midilli kurtarıldı (d'Auton, II, 76 vd.). Venedik ile savaşa son veren 1502 antlaşmasının yapılmasında Hersekzâde Ahmed Paşa'nın büyük rolü olmuştur. Ancak bir süre sonra vezîriâzamlıktan kendi isteğiyle ayrıldı (İbn Kemal, s. 283). 23 Ramazan 909'da (10 Mart 1504) Gelibolu sancak beyi ve kaptan-ı deryâ oldu, uzun süre bu görevde kaldı (Gökbilgin, s. 476).

Hersekzâde Ahmed Paşa, 5 Rebûlûlâhir 917'de (2 Temmuz 1511) Hadım Ali Paşa'nın şehid olmasıyla boşalan sadrazamlığa tayin edildi. Bu üçüncü sadâreti ancak üç ay devam etti. II. Bayezid'in oğulları

arasında başlayan saltanat mücadelelerinde daima padişah yanlısı olarak hareket etti ve onun tahttan çekilmesine karşı çıktı. Hatta Yavuz Selim'in taraftarı olan yeniçeriler ayaklanınca onun da konağına saldırarak yağmalamışlar, kendisi güçlüğüle kaçıp kurtulabilmişti. Bu olaydan sonra görevinden alınarak yerine Koca Mustafa Paşa getirildi (27 Cemâziyelâhir 917/21 Eylül 1511).

Yavuz Sultan Selim tahta çıktıktan sonra Şehzade Ahmed tarafını tutan Koca Mustafa Paşa'yı idam ettirdi ve Hersekzâde'yi dördüncü defa sadârete getirdi (1512 Kasım sonu). Ahmed Paşa'nın Şehzade Ahmed'e yazdığı mektupta "Hak Teâlâ'nın devleti Sultan Selim'e verdiğini" belirtmesi bu tayinde etkili olmuştur. Onun bu dördüncü sadrazamlığı İran seferinden dönüşe kadar bir yıl on bir ay sürdü. Çaldıran Savaşı'nda padişahın maiyetinde ordunun merkezinde yer alan Hersekzâde, Tebriz üzerinden Anadolu'ya dönüşte Şarkîkarahisar'a (Şebinkarahisar) doğru gelirken yeniçerilerin çıkardığı karışıklıklar yüzünden sadâretten azledildi (9 Ramazan 920/28 Ekim 1514). Dukakinzâde Ahmed Paşa ile Hadım Sinan Paşa'nın sadâretlerinden sonra Yavuz Sultan Selim Hersekzâde'yi yeniden bu mevkiye getirmek istedi. Yaşlılığını öne süren Hersekzâde önceleri bu görevden kaçınmışsa da sonunda 29 Receb 921'de (8 Eylül 1515) beşinci defa sadrazam tayin edildi. Bursa'dan gelip Edirne'de mühr-i hümayunu alan Ahmed Paşa'nın bu görevi yedi ay üç gün sürdü. Diyarbakır Beylerbeyi Bıyıklı Mehmed Paşa'nın Safevî kuvvetlerince kuşatılmasına çok üzülen Yavuz Sultan Selim, saraya çağırıldığı ihtiyar sadrazamın başına birkaç yumruk vurup kavuğunu düşürdükten sonra kendisini azletti ve Yedikule'de hapse attırdı (23 Rebûllevvel 922/26 Nisan 1516). Ancak yeni vezîriâzam Hadım Sinan Paşa'nın ricası üzerine hapisten çıkarıldı.

Hersekzâde Ahmed Paşa Mısır seferi sırasında Bursa muhafızı olarak bulunuyordu. Haydar Çelebi'ye göre Yavuz Sultan Selim Kahire'ye girdikten sonra onu yanına çağırttı; Mısır'a giden Hersekzâde'ye muhtemelen seraskerlik görevi verildi. 9 Cemâziyelâhir 923'te (29 Haziran 1517) Kahire'den ayrılan Hersekzâde, Dulkadir vilâyeti (Maraş) sınırlarına geldiğinde Kızılçöl mevkiinde 2 Receb 923'te (21 Temmuz 1517) vefat etti; seraskerlik görevine Karaman Beylerbeyi Deli Hüseyin Paşa getirildi (Haydar Çelebi, I, 491).



Hersekzâde Ahmed Paşa'nın Hersek köyündeki türbesi – Altınova / Yalova

Naaşı İzmit körfezindeki Hersek kasabasında (bugün köy) inşa ettirdiği cami yanındaki türbeye defnedildi. Mezar kitâbesinde ölüm tarihi Receb 923 (Temmuz 1517) olarak gösterilmiştir (Halil Edhem, V/29 [1330], s. 293). Batı kaynaklarına dayanan C. Schefer ise yanlış olarak Mart 1518 tarihini vermektedir (Cantacasin, s. XLVI).

Ahmed Paşa'nın Hundi Hatun'dan Ali, Mustafa, Aynışah, Kamerşah ve Mahdumzâde adlarında beş oğlu olmuştur. Kurduğu Hersek kasabasındaki (Evliya Çelebi, III, 4) cami ve imareti dışında Keşan'da da bir camisi vardır. Ahmed Paşa bu eserleri için Anadolu ve Rumeli'den bazı köy ve çiftlikleri vakfetmiştir. 917 (1511) tarihli vakfiyesi M. Ahmed Simsar tarafından yayımlanmış, ayrıca M. Tayyib Gökbilgin tarafından özetlenmiştir (*Edirne ve Paşa Livâsı*, s. 391-393). Onun İzmir'de, Kütahya'da hamam, kervansaray, dükkânlar yaptırdığı da bilinmektedir. II. Bayezid 1485'te Serez bâcî mukâtaasını Hersekzâde'ye timar olarak vermiş, Yavuz Sultan Selim de Çirmen'e bağlı bazı köyleri "ber-vech-i tekâüd" kendisine tahsis etmiştir. Kaynaklar Hersekzâde'yi iş bilir, güvenilir, dürüst ve kahraman bir devlet adamı olarak nitelendirmektedir. II. Bayezid'e çok yakın bir kişi olduğu için o yıllarda bir Osmanlı tarihi yazar T. Spandouyn Cantacasin geniş ölçüde onun verdiği bilgilerden faydalandığını belirtmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

The Waqfiyah of Ahmed Paşa (nşr. ve trc. M. Ahmed Simsar), London 1940; Tursun Bey, *Târih-i Ebû'l-Feth* (nşr. Mertol Tulum), İstanbul 1977, s. 128, 211; *Osmanlılarda Divân-Bürokrasi-Ahkâm: II. Bâyezid Dönemine Ait 906/1501 Tarihli Ahkâm Defteri* (haz. İlhan Şahin – Feridun Emecen), İstanbul 1994, s. 43, 91, 100; Uzun Firdevsî, *Kutbnâme* (haz. İbrahim Olgun – İsmet Parmaksızoglu), Ankara 1980, s. 169-189; T. Spandouyn Cantacasin, *Petit traicté de l'origine des turcs*, Paris 1886, s. XLVI; Haydar Çelebi, *Rûznâme* (Feridun Bey, *Münşeâtü's-selâtin* içinde), İstanbul 1274, I, 468-470, 473, 476, 491; İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osmân: VIII. Defter* (haz. Ahmet Uğur), İstanbul 1997, s. 57-58, 79, 100-103, 108, 125, 126, 186, 219, 282-283; *Haniwaldanus Anonimine Göre Sultan Bayezid-i Veli* (haz. R. F. Kreutel, trc. Necdet Öztürk), İstanbul 1997, s. 17, 20; Evliya Çelebi, *Seyahat-nâme*, III, 4; V, 325; Yûsuf, *Selîmnâme*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2148, tür.yer.; Hoca Sâdeddin, *Tâcü'l-tevârih*, II, tür.yer.; Jean d'Auton, *Chronique de Louis XII*, Paris 1889-1895, II, 76 vd.; Cizyedarzâde Ahmed, *Târih*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2403, vr. 246^{a-b}; *Hadîkatü'l-vüzerâ*, s. 16 vd.; Hammer (Atâ Bey), IV, tür.yer.; *Sicill-i Osmânî*, I, 195; Fuat Gücüyener, *Yavuz Sultan Selim*, İstanbul 1945, I-II, tür.yer.; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, II, 535-537, 539, 540, 543, ayrıca bk. tür.yer.; Danişmend, *Kronoloji*, I-II, tür.yer.; F. Babinger, *Mahomet II. Le conquérant et son temps*, Paris 1954, s. 315; Gökbilgin, *Edirne ve Paşa Livâsı*, s. 391-393, 476; Selahattin Tansel, *Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı*, İstanbul 1966, tür.yer.; a.mlf., *Yavuz Sultan Selim*, İstanbul 1969, s. 53, 86, 119-120; Erdmute Heller, *Venedische Quellen zur Lebensgeschichte des Ahmed Paşa Hersek-oghlu*, München 1961; Hedda Reindl, *Männer um Bâyezid: Eine prosopgraphische Studie über die Epoche Sultan Bâyezids II (1481-1512)*, Berlin 1983, s. 129-146; Halil Edhem, "Hersekoğlu Ahmed Paşa'nın Esâretine Dâir Kahire'de Bir Kitâbe", *TOEM*, V/28 (1330), s. 200-222; V/29 (1330), s. 272-295; Şehabeddin Tekindağ, "II. Bayezid Devrinde Çukurova'da Nüfûz Mücadelesi", *TTK Belleten*, XXXI/123 (1967), s. 355-358; H. Šabanović, "Hersekzâde Ahmed Paşa", *Eİ²* (İng.), III, 340-342.



ŞERAFETTİN TURAN

HERSEKZÂDE AHMED PAŞA CAMİİ

Edirne'nin Keşan ilçesinde
XVI. yüzyıl başlarında
yapılmış cami.

Vezîriâzam Hersekzâde Ahmed Paşa'nın yaptırdığı camide kitâbe bulunmakla beraber 917 (1511) tarihli vakfiyesinde adı geçen Rus (Ros) köyündeki mescidin burası olduğu kabul edilmektedir. Evliya Çelebi'nin ifadesinden anlaşıldığına göre Rus Keşan'ın kalesidir. Keşan çevresinde Arnavut çiftliği denilen bir

araziden başka çok sayıda köy bu vakfa bağlanmıştır.

Caminin aslında kubbeli, üç bölümlü olduğu sanılan son cemaat yeri ortadan kalkmış, bunun yerine çok geniş saçaklı, sivil mimari yapıları gibi hayli derin bir ek kısım yapılmıştır. İçeride kapının üstünde yazılı bulunan 1304 (1886-87) yılı, yenilenen kalem işlerinin ve yapılan değişikliklerin tarihi olmalıdır.

Kaba işçilikli derzlere sahip, yeşilimtrak renkte ve pek iyi cinsten olmayan kesme taşlardan inşa edilen cami yalnızca mihrabın bulunduğu kısımda az çıkıntılı (0,40 m.), dıştan 12 x 12 m. ölçüsünde kare planlıdır. Harimi, dört köşede tromplarla geçişi sağlanan ve sekizgen biçiminde sağır kasnağa oturan, kurşun kaplı 9,50 m. çapında bir kubbe örter. Her cephesinde altta dikdörtgen, üstü sivri kemerli dörder, kasnak eteğinde birer pencere vardır. Yalova-Karamürsel arasındaki Hersek köyünde bulunan ve yine Hersekzâde Ahmed Paşa'ya ait olan camiye benzmekle beraber ölçüleri ondan biraz daha küçük olan Keşan'daki bu mâbed daha gösterişli bir girişe sahiptir.

Caminin içinden geçilen minaresi kırmızı renkte kesme taştandır. Pahlı gövdesi orijinal olmakla beraber üst bilezik-

Hersekzâde Ahmed Paşa Camii – Keşan / Edirne

